

DARKO ŠTRAJN, LADO PLANKO, GORANKA KREAČIČ, CVETKA HEDŽET TÖTH (UR.)

1968: ČAS UPORA, UPANJA IN DOMIŠLJIJE

Zgodbe študentskega gibanja 1964–1974

Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2020. 466 strani, vmes dokumentarno gradivo (fotografije)

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/DOI:10.4312/9789610603702>.

Zbornik, ki je prvi natis doživel leta 2020, vseskozi pa je tudi prosto dostopen na spletu, prinaša drugačen, svež pogled na dogodke pred pol stoletja v Ljubljani in ponuja sodoben, osebni pristop k preučevanju zgodovine. Odlično osvetljuje dogodke, povezane s študentskim gibanjem, ter prinaša za zgodovinarja veliko novih, še neobjavljenih informacij, hkrati pa ponuja učitelju obilico gradiva za uporabo pri pouku tako zgodovine na vseh stopnjah šolanja kot tudi državljanske in domovinske vzgoje in etike.

Ideja za zbornik je nastala dve leti prej, na petdeseto obletnico prelomnega obdobja za študentske, mladinske, družbene in ponekod po svetu tudi delavske proteste.

V zborniku zbrana besedila – po navedbi iz predgovora – ne prikazujejo, ne povzemajo, ne ocenjujejo študentskih gibanj, temveč večino zapisov zaznamujejo pogledi na gibanja s perspektive »od znotraj« in ne razprave o gibanjih. Spomini piscev na posamezne ljudi, dogodke, v katerih so bili udeleženi, se ne razlikujejo od drugih zapisov. Kljub vsemu, ali pa ravno zaradi tega, so zapisi refleksivni in analitični.

Prispevki so razdeljeni v štiri poglavja: *Refleksije*, *Zgodovina na otip*, *Spomini* ter *Nove raziskave*. Znotraj poglavij avtorji v posameznih prispevkih predstavljajo pogled na takratne dogodke tako v strokovnem kot v osebnem pogledu. Posamezni prispevki so delo strokovnjakov, ki so hkrati tudi pričevalci dogodkov, in pomagajo razumeti dogajanje v drugi polovici šestdesetih in začetku sedemdesetih let 20. stoletja v takratni družbi. Seznanjajo nas s tedaj aktualnim globalnim političnim in kulturnim dogajanjem, v katerega je bila v okviru tedanje SFRJ vključena tudi Slovenija. Prispevki osvetlujejo tudi predzgodovino gibanj ter uveljavitev takrat aktualnih umetnostnih smeri, ki jih je tedanja oblast štela za nevarne.

V poglavju *Refleksije* dvanajst avtorjev predstavi politično ozadje študentskega gibanja v Jugoslaviji. Bralci tako dobimo odličen pregled o takratnem dogajanju in njegovih posledicah, ki so se kazale na različnih področjih. Avtorji izhajajo iz vrst tedanjih aktivistov, nekateri so bili tudi profesorji na Filozofski fakulteti.

Poglavje *Zgodovina na otip* sestavljajo prispevki devetih avtorjev, od pripadnikov študentskega gibanja do zgodovinarjev in umetnikov. To poglavje nam pripoveduje predvsem o študentskem gibanju v Ljubljani in Šempasu ter tudi o širši javnosti manj znanem konceptualnem likovnem gibanju OHO.

Poglavje *Spomini* sestavljajo prispevki enajstih avtorjev, filozofov, politologov, kulturnih delavcev. Poglavje prinaša osebni pogled na takratne dogodke in je še posebej dragoceno pri razlagi širšega zgodovinskega dogajanja skozi osebno zgodovino.

Zadnje poglavje, *Nove raziskave*, sestavljajo prispevki šestih mlajših avtorjev, ki se ukvarjajo s tedanjim dogajanjem v družbi. Njihov pristop je drugačen, manj osebni, bolj klasičen. So pa njihovi izsledki odlično dopolnilo prej zapisanim.

Zbornik toplo priporočam v branje vsem učiteljem zgodovine, saj predstavlja dragocen vir za razumevanje obravnavanega obdobja in prinaša številne nove informacije.

S pomočjo zbornika lahko uresničujemo cilje pri zgodovini v 9. razredu osnovne šole v okviru obvezne teme *Slovenci v 20. in 21. stoletju* (vsebine *Oblast prevzame Komunistična partija Jugoslavije* in *Življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji*) ter v okviru izbirnih tem *Od telegrafa do svetovnega spleta* (vsebina *Od kulture elit do množične kulture*) ter *Spreminjanje vsakdanjika v 20. stoletju* (vsebine *Mlade generacije* in *Civilna družbena gibanja*).

Pri domovinski in državljanski vzgoji ter etiki lahko v 7. razredu uresničujemo cilje v okviru tematskega sklopa *Slovenija je utemeljena na človekovih pravicah* (vsebine *Temeljne človekove pravice – univerzalne in brezpogojne*, *Stanje človekovih pravic* in *Delovanje nevladnih organizacij za varstvo človekovih in otrokovih*

pravic), v 8. razredu pa v okviru vsebinskega sklopa *Demokracija od blizu* (vsebine *Kaj lahko dosežejo aktivni državljani*, *Državlјanska gibanja*, *protesti in zbiranja* ter *Državlјanske akcije*).

V gimnazijah lahko s pomočjo zbornika uresničujemo cilje v okviru obvezne teme *Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju* (vsebine *Nacionalni položaj slovenskega naroda*) ter v okviru izbirnih tem *Civilnodružbena gibanja in človekove pravice* (vsebine *Gibanja za človekove pravice*, *Študentska gibanja* in *Mirovna gibanja*) in *Spreminjajoči se način življenja na Slovenskem po drugi svetovni vojni* (vsebine *Popularna kultura* in *Novi pogledi novih generacij*).

Cilje iz učnih načrtov lahko uresničujemo tudi pri sorodnih temah v programih srednjega strokovnega in srednjega poklicnega izobraževanja.

Damjan Snoj

Darko Štrajn, Lado Planko, Goranka Kreačič,
Cvetka Hedžet Tóth (ur.)

1968: ČAS UPORA, UPANJA IN DOMIŠLIJE

Zgodbe študentskega gibanja
1964–1974

Ljubljana 2020

Publikacija 1968: *Čas upora, upanja in domišljije, Zgodbe študentskega gibanja 1964–1974*

je v digitalni obliki prosto dostopna na povezavi
<https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/view/237/337/5543-1>